

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย Cultural Tourism in Thailand

ชิตาวีร์ สุขคร

วิทยาลัยสหวิทยาการ สาขาวิชาปรัชญา การเมืองและเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์)

Chitawee Sukkorn

College of Interdisciplinary Studies, Bachelor of Arts Program in Philosophy, Politics and
Economics, Thammasat University (Tha Phra Chan Centre).

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวในปัจจุบัน มีรูปแบบที่ถูกสร้างขึ้นมาอย่างหลากหลาย และหนึ่งในรูปแบบที่มีความน่าสนใจ คือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงต้องการนำเสนอถึงความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม องค์ประกอบในการสร้าง หรือการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้งและแตกต่าง เป็นจุดเด่นที่สำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวรูปแบบนี้เป็นที่นิยม อีกทั้งในบทความวิชาการนี้ได้มีการนำเสนอมุมมองที่แสดงถึงความสำคัญและแนวทางของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาประเทศทั้งในเชิงสังคมและเศรษฐกิจ โดยในมุมมองเชิงเศรษฐกิจจากมิติทางการพัฒนาท่องเที่ยว มองว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น นับเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีจุดขายเฉพาะ ในการสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ และนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค ในขณะที่เดียวกัน ยังเป็นกลไกและเครื่องมือสำคัญในการรักษาสืบทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่นและประเทศให้คงอยู่อย่างทรงคุณค่ารวมทั้งสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มภายใต้ความสมดุลแห่งการพัฒนาที่ควบคู่ในอนาคตได้ และท้ายสุดได้ทำการยกตัวอย่างของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นประจักษ์ตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Abstract

In the present day there are many type of tourism and one of them most interesting type is “Cultural Tourism”, therefore, this article will define the meaning of cultural tourism, the factors to be or to be become a cultural tourism attraction which are delicate and different also it is the reason of it’s popularity. And this article will also show the important and the development of cultural tourism that connect with social and economic development of the country. In economic view the cultural tourism development is the unique product to increase the national income and will lead to the economic development both for the whole country and in regional level. At the same time,

it is the key to conserve local culture and nation culture to be valuable remaining and can create added value under the balance of development in the future. And at last will illustrate some of the real cultural tourism attraction by the categories of cultural tourism.

Keywords: Cultural Tourism, Cultural Tourism Attraction

บทนำ

การท่องเที่ยวนั้นได้กลายเป็นวิถีใหม่ของผู้คนในปัจจุบันเพื่อการแสวงหาความสุข ความเพลิดเพลินใจ อันมีสาเหตุหลักจากการพัฒนาของการคมนาคมและเทคโนโลยีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและเข้าถึงง่ายมากขึ้น อีกทั้งการท่องเที่ยวนั้นได้ถูกพัฒนาออกมาหลากหลายรูปแบบเพื่อการตอบสนองความต้องการหรือจุดประสงค์ในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เป็นเฉพาะตัวมากขึ้น ตามลักษณะนิสัย ความชอบ รสนิยมส่วนตัว และรูปแบบของการท่องเที่ยวในยุคสมัยใหม่ยังได้ถูกพัฒนารูปแบบที่แตกต่างเพิ่มขึ้นไปอีกด้วยความสนับสนุนของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มีหนึ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวใหม่ที่ได้รับการสนับสนุนและกำลังเป็นกระแสนิยมในประเทศไทยคือรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการท่องเที่ยวที่ความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในเชิงลึกมากกว่าการท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลินผ่อนคลายเพียงเท่านั้น และการท่องเที่ยวรูปแบบที่กล่าวถึงนั้นเรียกว่า “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม”

เนื้อเรื่อง

คำว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีความหมายว่าอย่างไรนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, น.209-210) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้โดยสรุป ความว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมคือการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ สัมผัส และชื่นชมกับความเป็นเอกลักษณ์และความแตกต่างของวัฒนธรรมของพื้นที่ต่างถิ่นในด้านต่างๆ เช่น ประวัติศาสตร์ ภาษา ประเพณี หรืออาหารเป็นต้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นประโยชน์เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจเชิงวัฒนธรรม อีกทั้งยังสามารถสร้างรายได้ การจ้างงานและการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น กับพื้นที่นั้น

นุชนารถ รัตนสูงค์ชัย (2554, น.32) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้รับแรงตลใจหรือสิ่งกระตุ้นให้เดินทางไป ยังจุดหมายปลายทางเพื่อสังเกต เรียนรู้ มีประสบการณ์ร่วม และตระหนักคุณค่า วัฒนธรรมของชุมชนในจุดหมายปลายทางนั้น ซึ่งครอบคลุมถึงงานสร้างสรรค์ ประเพณี ขนบธรรมเนียม และกิจกรรมต่างๆของชุมชนจุดหมายปลายทาง ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนต้องเคารพ เรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรมของกันและกันเพื่อให้เกิดมิตรภาพและสันติภาพระหว่างชุมชนอย่างยั่งยืน

จากความหมายเหล่านี้ถ้าจกล่าวโดยรวมได้ว่า ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมคือการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเดินทางท่องเที่ยวไปสู่พื้นที่ที่มีเอกลักษณ์และความแตกต่างทางด้านสังคม วัฒนธรรม และผู้คน เพื่อให้ นักเที่ยวได้ไปสัมผัสกับความแปลกใหม่ สร้างความรู้ความเข้าใจและที่สำคัญคือการเห็นคุณค่าของ เอกลักษณ์และความแตกต่างทางสังคม วัฒนธรรมและผู้คนในแต่ละพื้นที่

ในการสร้างหรือการมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นย่อมต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่หลากหลายเพื่อให้ตรงกับจุดประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมรวมถึงมีความพร้อมในการจัดสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถแบ่งออกได้ 3 ประเภท คือ

1. องค์ประกอบทางสังคม ประเพณีและวัฒนธรรม คือองค์ประกอบที่เป็นนามธรรม เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการสร้างแหล่งท่องเที่ยวหรือการมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม องค์ประกอบนี้คือจุดเด่นด้านสังคม ประเพณีและวัฒนธรรมของพื้นที่นั้นๆ ที่สามารถพัฒนาให้เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยว ในพื้นที่ หรือสถานที่นั้นๆ ได้มากขึ้น ตัวอย่างขององค์ประกอบในด้านนี้ เช่น วิถีพื้นบ้าน ภาษาพื้นถิ่น อาหาร พื้นถิ่น ประเพณีที่มีลักษณะเฉพาะตัว วิถีชุมชน ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพื้นที่ ตำนานหรือนิทานพื้นถิ่น เป็นต้น

2. องค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม คือองค์ประกอบที่เป็นรูปธรรม ที่มีคุณสมบัติทั้งการเป็นสิ่งก่อสร้าง รูปแบบของวัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นจุดเด่นของแต่ละพื้นที่ และการเป็นทรัพยากรที่สามารถนำมาพัฒนาเพื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างขององค์ประกอบในด้านนี้ เช่น สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ลักษณะภูมิประเทศในพื้นที่นั้นๆ เป็นต้น

3. องค์ประกอบทางธุรกิจและการพัฒนา คือองค์ประกอบที่นำองค์ประกอบทั้งสองข้างต้นมาผนวกรวมกัน เพื่อสร้างแผนธุรกิจ หาจุดแข็งของตนเอง สร้างและพัฒนาจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว วางแผนการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนและการรักษาแหล่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตัวอย่างขององค์ประกอบในด้านนี้ เช่น แผนธุรกิจ ที่ชุมชนมีส่วนร่วม กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวที่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ถูกต้อง แผนการรักษาสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

แม้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีองค์ประกอบหลักอยู่ 3 ประการ คือด้านสังคม ประเพณี และ วัฒนธรรม, ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม และด้านธุรกิจ แต่หากมองในรายละเอียดองค์ประกอบทั้งหมดนั้นล้วนแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และความแตกต่างหลากหลายนี้เองที่ทำให้เกิดประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไปตามทรัพยากรที่มีและตามวัตถุประสงค์ของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ และสามารถแยกประเภทของแหล่งท่องเที่ยวหรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมออกมาได้ ดังนี้

1. ประเภทวัฒนธรรมและประเพณี คือแหล่งท่องเที่ยวหรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นใน การไปสัมผัส ชื่นชม เข้าร่วม ได้รับประสบการณ์ของวัฒนธรรม ประเพณี เทศกาลที่อาจจะมีความเป็น เอกลักษณ์เฉพาะตัวในแต่ละพื้นที่ที่ไปท่องเที่ยว

2. ประเภทประวัติศาสตร์ คือแหล่งท่องเที่ยวหรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นในการเรียนรู้ ศึกษาศาสนาที่ ประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณสถานหรือโบราณวัตถุ เพื่อการเข้าใจถึงประวัติศาสตร์ ความ เป็นมาของสังคมและวัฒนธรรม ของแต่ละพื้นที่ในอดีต

3. ประเภทชุมชน คือแหล่งท่องเที่ยวหรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นการเรียนรู้วิถี ชีวิตของชุมชนที่ได้ไปทำการท่องเที่ยว ศึกษาองค์ความรู้ ภูมิปัญญาพื้นบ้าน วิธีการใช้ชีวิต วัฒนธรรมชุมชน ภาษา อาหาร ศาสนาความเชื่อ หรือธรรมเนียมปฏิบัติของชุมชนนั้นๆ

เป็นที่ชัดเจนว่าการท่องเที่ยวที่เน้นรูปแบบเฉพาะตัวเช่นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นกลายเป็นกระแสใหม่ของการท่องเที่ยว และเพื่อเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยวตามกระแสส่งผลให้ประเทศไทยเองก็มีการพัฒนาการท่องเที่ยว ทำให้มีการผลักดันให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยนั้นมีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้งทางธรรม- ชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะตัว และมีความหลากหลายตั้งอยู่

ในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ จึงทำให้กระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในประเทศไทยนั้นยิ่งเป็นที่นิยมมากขึ้นไปอีก

สำนักงานสถิติแห่งชาติและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ทำการสำรวจเก็บสถิติพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย (2555 - 2560) พบว่า คนไทยเลือกท่องเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเฉลี่ยร้อยละ 17 จาก รูปแบบการท่องเที่ยวที่นิยมมากที่สุดทั้งหมด 5 ประเภท ซึ่งเป็นอันดับที่ 4 จาก 5 รูปแบบการท่องเที่ยวที่คนไทยนิยม

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (หน้า 12) ให้ข้อมูลไว้ว่า

แนวโน้มในระยะ ๑๐ ปีข้างหน้า นักท่องเที่ยวที่ยังคงเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักของโลก ได้แก่ นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาด และนักท่องเที่ยวเพื่อการประชุมและนิทรรศการ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีส่วนแบ่งทางตลาดเชิงมูลค่าอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และทางทะเล และชายหาด อีกทั้งยังให้ข้อมูลว่าหนึ่งในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงสุดในประเทศไทยคือกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ข้อมูลข้างต้นยืนยันให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นถือเป็นอีกหนึ่งรูปแบบหนึ่งที่คนไทยให้ความสนใจและเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่กำลังเติบโตอย่างต่อเนื่อง

สาเหตุการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทยจากมุมมองในทศวรรษที่นี้เกิดขึ้นจาก

“ . . . ปัจจัยเฉพาะที่หนุนการเติบโตของตลาดไทยเที่ยวไทยในช่วงครึ่งแรกของปี 2561 นี้ คือ ความ นิยมในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ที่กลับมาเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวไทย อาทิ กรุงเทพฯ และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น . . . ” (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2561, ย่อหน้า 3)

“ . . . สาเหตุประการหนึ่งมาจากความแพร่หลายของข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ผ่านกระแสสังคมออนไลน์ หรือสื่อสังคมดิจิทัล อีกทั้งความต้องการสัมผัสแหล่งวัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิม . . . ” (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, หน้า 12)

จากความนิยมในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีมากขึ้น ด้วยสาเหตุของการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในประเทศไทยนั้นเกิดจากความต้องการของนักท่องเที่ยวภายในประเทศไทยที่เกิดความนิยมในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ความต้องการในการเรียนรู้ วัฒนธรรมใหม่ หรือเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของคนไทยได้มากขึ้น อีกทั้งการพัฒนาของเทคโนโลยีการสื่อสารและการคมนาคม เป็นผลทำให้ผู้คนได้รับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากขึ้นและสามารถเดินทางเพื่อท่องเที่ยวได้สะดวกขึ้น จึงส่งผลต่อการสร้างแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายในประเทศไทยเพื่อรองรับกระแสความนิยมดังกล่าวทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

ทั้งนี้ การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของไทยควรยึดถือหลักการรักษาสมดุลขององค์ประกอบทางสังคม ประเพณีและวัฒนธรรม และองค์ประกอบทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นมีความยั่งยืน และความยั่งยืนนั้นสามารถสร้างขึ้นด้วยวิธีการจากองค์ประกอบสุดท้ายหรือองค์ประกอบทางธุรกิจและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทยที่ดีและถูกต้องนั้นควรเกิดจากความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและเอกชน อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงชุมชนหรือพื้นที่ที่จะทำการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดการร่วมมือและคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อไป ดังเช่น สำนักข่าวคมชัดลึก (2560) ได้เสนอข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้สรุปความได้ว่า กระทรวงวัฒนธรรม ได้ทำการเสนอแผนงานและโครงการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาภาคเหนือภายใน ปี พ.ศ.2561- พ.ศ.2564 จำนวน 4 โครงการ คือ โครงการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่ มรดกโลกเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร, โครงการพัฒนาแหล่งศิลปวัฒนธรรม

เพื่อเพิ่มศักยภาพ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยพัฒนาโบราณสถาน แหล่งโบราณคดีและอุทยานประวัติศาสตร์และการพัฒนา พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติในภาคเหนือ 10 จังหวัด, โครงการส่งเสริมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม, และโครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

ดังนั้น จากข้อความข้างต้นอาจกล่าวสรุปได้ว่า สาเหตุการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศนั้น เกิดจากสาเหตุหลักสามประการคือ กระแสความนิยมในการท่องเที่ยวรูปแบบของการเรียนรู้วัฒนธรรม การพัฒนาของเทคโนโลยีการสื่อสารและการคมนาคม และภาครัฐเองได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศไทย เพื่อการรองรับนักท่องเที่ยวที่มากขึ้น และนี่คือการนำต้นทุนที่มีอยู่ของไทยมาใช้เพื่อการสร้างรายได้ภาค อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศ

โดยในปัจจุบันพื้นที่สำคัญของประเทศไทยหลายแห่งได้รับการพัฒนาที่สอดคล้องตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) โดยให้ชุมชนท้องถิ่นกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและหลายแห่งก็สามารถยกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ในขณะที่บางแห่งเป็นสถานที่ที่มีคุณค่าอย่างยิ่งแม้จะยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก ขอยกตัวอย่างสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่น่าสนใจตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยวหรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมออกมาได้พอสังเขป ดังนี้

ประเภทวัฒนธรรมและประเพณี เช่น ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านนางเลิ้ง กรุงเทพมหานคร คือชุมชนเก่าแก่ย่านนางเลิ้งที่มีการรักษา ศิลปวัฒนธรรมเก่าแก่เอาไว้ และมีสถานที่สำคัญคือตลาดนางเลิ้งที่มีประวัติยาวนานมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 อีกทั้งยังมีสถานที่อื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียงอีกมากมายที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน มีความสวยงามของสถาปัตยกรรม เช่น วัดสุนทรธรรมทาน วัดโสมนัสวรวิหาร บ้านนราศิลป์ เป็นต้น และยังเป็นแหล่งของร้านอาหารอร่อยที่ขึ้นชื่อ ให้เลือกทานได้มากมาย หรือเช่น ชุมชนวิถีพุทธคลองแดน จังหวัดสงขลา สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้เคยเป็นสถานที่สำคัญในการค้าขายและคมนาคมทางน้ำในอดีต มีสโลแกนที่ว่า “สามคลอง สองเมือง” มีความโดดเด่นคือเป็น จุดที่คลองสายสำคัญ 3 สายคือ คลองระโนด คลองชะอวด และคลองปากพนังมาบรรจบกัน และเป็นจุดแบ่งเขตแดนของจังหวัดสงขลาและนครศรีธรรมราช ณ สถานที่นี้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสถึงบรรยากาศการดำเนินชีวิตวิถีพุทธโดยมีวัดคลองแดนเป็นศูนย์กลางที่เคารพนับถือของชุมชน อีกทั้งยังสามารถเข้าชมเรียนรู้วิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรมชาวใต้ได้อย่างครบถ้วน

ประเภทประวัติศาสตร์ เช่น ชุมชนท่ามะโอ จังหวัดลำปาง คือชุมชนเก่าแก่ของจังหวัดลำปาง และชุมชนนี้ยังคงเป็นศูนย์กลางการค้าไม้สักของภาคเหนือในอดีตจึงทำให้บริเวณชุมชนท่ามะโอเป็นชุมชนที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมที่หลากหลายเข้าไว้ด้วยกันตั้งแต่อดีต ดังสถานที่ที่ยังหลงเหลือให้เห็นคือ วัดประตูป้อง วัดเก่าแก่ ของชุมชนท่ามะโอ ที่มีศิลปะแบบล้านนาโบราณซึ่งหาชมได้ยาก อีกสถานที่หนึ่งคือบ้านหูลุส ซึ่งคือบ้านของ นายหูลุส เลียวโนเวนส์ ลูกชายหม่อมแอนนา เลียวโนเวนส์ ครูสอนภาษาอังกฤษในราชสำนักสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 และมีสถาปัตยกรรมแบบตะวันตก

ประเภทชุมชน คือแหล่งท่องเที่ยวหรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นการเรียนรู้วิถี ชีวิตของชุมชนที่ได้ไปทำการท่องเที่ยว ศึกษาองค์ความรู้ ภูมิปัญญาพื้นบ้าน วิธีการใช้ชีวิต วัฒนธรรมชุมชน ภาษา อาหาร ศาสนา ความเชื่อ หรือธรรมเนียมปฏิบัติของชุมชนนั้นๆ เช่น หมู่บ้านประมงน้ำจืด จังหวัดหนองคาย คือหมู่บ้านที่ยังคงรักษาวิถีดั้งเดิมของตนเองไว้ นั่นคือการทำประมงน้ำจืดและการเพาะเลี้ยงพันธุ์ปลาน้ำจืดชนิดต่างๆ เช่น ปลาตะเพียน เป็นต้น เหมาะสำหรับการท่องเที่ยว เพื่อเรียนรู้และเพลิดเพลินกับวิถีชีวิตชาวบ้านอย่างแท้จริง

จากตัวอย่างชุมชนหรือสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้ง 4 แห่งที่กล่าวมานั้น เป็นเพียงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบางส่วนจากหลายร้อยแห่งที่ยกมาเพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่ผู้อ่านที่สนใจค้นหาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย และเป็นการแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของประเทศไทยที่สามารถสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวได้อย่างมากมายกระจาย อยู่ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ

บทสรุป

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ รูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษา เรียนรู้ หรือได้รับประสบการณ์กับวัฒนธรรมในวิธีต่าง ๆ เช่นการเข้าร่วมกับประเพณีในท้องถิ่นหรืออยู่ร่วมกับชุมชนที่ไปท่องเที่ยว โดยแตกต่างออกไปจากเดิม ด้วยการผนวกองค์ประกอบหรือทรัพยากรต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ทั้งทรัพยากรทางสังคม สิ่งแวดล้อม และธุรกิจ เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสอดคล้องตามกระแสและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งมีความต้องการสูงมากขึ้น

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทยยังถือได้ว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย และต่อมุมมองการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมให้สืบทอดคงอยู่ในสังคมไทย โดยเป็นการพัฒนาอย่างควบคู่ที่ช่วยส่งเสริมการรักษาสมดุลขององค์ประกอบหรือทรัพยากรต่างๆ ให้เกิดความยั่งยืน ทั้งจากความสามารถในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างรายได้ที่สูงขึ้นให้กับชุมชนและประเทศไทย โดยการบริหารจัดการต้นทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และควบคู่กับการสืบทอดวัฒนธรรม รวมถึงประเพณีวิถีชีวิตของท้องถิ่นตนเองให้คงอยู่ สอดรับตามแนวทางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ ซึ่งจากมุมมองสะท้อนที่กล่าวมาทั้งหมด หากประเทศไทยสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไปได้ในทิศทางที่ดีและถูกต้อง โดยยึดหลักคำนึงถึงการพัฒนาที่รักษาสมดุลขององค์ประกอบหรือทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนเป็นสำคัญนั้นย่อมเกิดผลกระทบเชิงประโยชน์อย่างมหาศาลต่อประเทศได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แสงลี้มสุวรรณ และศรัณยา แสงลี้มสุวรรณ. (ม.ป.ป). การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน. Executive Journal. ม.ป.ท.:ม.ป.พ.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป). หมู่บ้านประมงน้ำจืด. สืบค้นจาก <https://thai.tourismthailand.org/สถานที่ท่องเที่ยว/หมู่บ้านประมงน้ำจืด--3599>
- กรุงเทพธุรกิจ. (กันยายน 2561). ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านนางเลิ้ง. สืบค้นจาก <http://www.bangkokbiznews.com/pr/detail/48368>
- คม ชัด ลึก. (ธันวาคม 2560). ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคเหนือ รายได้เพิ่ม10%ต่อปี. สืบค้นจาก <http://www.komchadluek.net/news/edu-health/307168>
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรมมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- เจนจิรา ชูทอง. (ม.ป.ป.). ตลาดริมน้ำคลองแดน. สืบค้นจาก <http://www.museumthailand.com/th/2549/storytelling/ตลาดริมน้ำคลองแดน/>
- นุชนารถ รัตนสุวงศ์ชัย. (2554). กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. วารสารมนุษยศาสตร์. ม.ป.ท.:ม.ป.พ.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และเพ็ญศิริ ศรีคำภา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. นนทบุรี: ธรรมสาร. รูปแบบการท่องเที่ยว. (ม.ป.ป). สืบค้นจาก <https://tourismatbuu.wordpress.com>.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (เมษายน 2561). ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมคึกคัก. สืบค้นจาก https://kasikornbank.com/th/personal/the-wisdom/articles/Pages/Thailand-Travel_Apr2018.aspx
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555-2560). สำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย. สืบค้นจาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/สำรวจ/ด้านเศรษฐกิจ/สาขาการท่องเที่ยวและกีฬา/พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย.aspx>
- haveaniceday. (พฤษภาคม 2561). ท่องเที่ยวแหล่งประวัติศาสตร์ถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ จังหวัด ลำปาง. สืบค้นจาก <https://blog.chillpainai.com/post/1353>

ผู้เขียน

ชิตาวีร์ สุขคร

วิทยาลัยสหวิทยาการ สาขาวิชาปรัชญา การเมืองและเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์)